

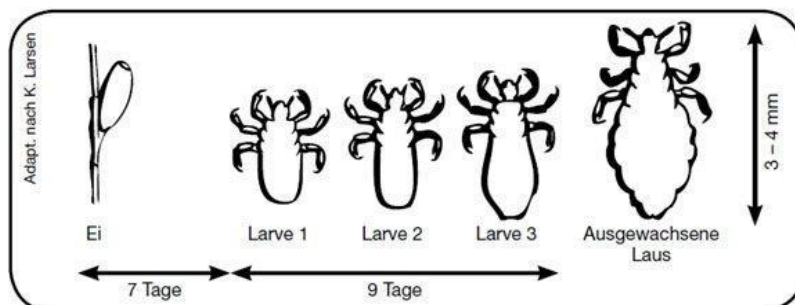
Vaška na glavi (Bosnišch/Kroatisch/Serbisch)

Vaška na glavi je jedan beskrilni insekt (*Pediculus humanus capitis*), ko ima jednu bodljikavu zurlu za sisanje i tri para nogu. Krajni delovi noga su preoblikovana u vidu kukastim kandžama. Sa tim kandžama se vaška na glavi može vrlo dobro držati za kosu, t.j.po njoj kretati. Vaške na glavi se kreću po kosi, ali ne mogu skakati, leteti ili plivati. Odrasle vaške su dugačke, oko 2.5 - 3.5 mm. Pancer (poklopac) vaške može biti transparentan (proziran), beličasto-pepeljast ili kafenast. Boja se prilagodjava na boju kože ili boju kose. Nakon toga što se vaška nasisala krvi izgleda crvenkasta, pošto se njeni organi za varenje (digestivni trakt) prozire kroz opnu. Vaška na glavi pojavljuje se isključivo na vlaknu čovečije glave. Omiljena mesta nalaze se na pozadini glave, na vratu, iza ušiju i na slepoočnicama. Vaške na glavi uzimaju svakih 2 do 4 sata svežu krv, pri čemu oni povredjuju gornji sloj kože i iz tog otvora se nasisaju krvi. Istovremeno oslabadjaju jedan toksin t.j otrov, koji smanjuje zgruščavanja krvi, te prouzrokuje svrab t.j. češanje. Jedna muška vaška živi oko. 15 dana, ženske žive 30 – 40 dana. Pri temperaturi od 28 - 32 stepena oni prežive najbolje. Bez krvne obroke, jedna vaška može preživeti maksimalno tri dana.

Vaške na glavi su jedan problem širom sveta i javljaju se u svim geografskim oblastima i socijalnim slojevima. Napad vašaka se u poslednim godinama povećao, pre svega uslovljeno preko naših životnih navika: povećane mobilnosti, učestalih putovanja i migracije. Zbog toga, najčešće posle školskih raspusta, vaške imaju kod nas najveću sezonu. 60% od svih napadnutih osoba su deca od 5 do 11 godina. Napad vašaka nije znak nedovoljne higijene, pošto i deca koja svakodnevno peru kosu, mogu biti napadnuta vaškama.

Životni ciklus

Gnjide

Gnjide su jaja od vaške na glavi. Jedna vaška polaže između 3 - 8 jaja na dan, ukupno oko 100 - 300 jaja u jednom vaškinom životu, pre svega na korenu kose. Gnjide imaju ovalni, jajčani oblik, sa veličinom između 0.4 - 1 mm. One su svetle boje, izgledaju slično kao perut, ali ne ispadaju sa kose.

Prenošenje

Prenošenje se vrši u prvoj liniji preko **direktnog dodira glavama**, sa čoveka na čoveka. Ali vaške se mogu preneti i preko **indirektnog kontakta**, putem predmeta, kao što su: češljevi, četke, kape, biciklističke kacige i trake za čelo. Domaće životinje nisu prenosioci vaške na glavi

Simptomi

- Učestali svrab t.j. češanje (ne mora biti), radi sekrete (pljuvačku) i vaškinog izmeta. Ona mesta na vratu, zadnji deo glave i iza ušiju su posebno pogođena.
- Crvena iritacija kože po vratu (ubodena mesta), prouzrokovana radi postojanog češanja.
- Retko su poduhvaceni regionalni limfni čvorovi.

Postupak za potragu po vaške na glavi, jaja i gnjide

1. Pretražite vaše dete pri dobroj svetlosti.
2. Pre nego sto pretražite kosu, ne dodirujte glavu i samo dobro posmatrajte, da li se mogu videti vaške. Čim se kosa dodirne, vaške se odmah sakrivaju.
3. Posle pranja kose, nanosite jednu veliku količinu regeneratora za kosu. Onda sistematski, pramen po pramen, kosu dobro pročešljati s jednim češljem za vaške, čak do vrhova.
4. Posle svakog pramena, češalj obrisati o jednu belu kuhinjsku hartiju.
5. **Gnjide se moraju odstraniti sa rukom (između noktiju), pošto se one uporno lepe za kosu. Jedna lupa olakšava potragu za vaškama/gnjidama.**
6. Regenerator za kosu isprati tek sasvim na kraju.
7. Uvek pretražite celu glavu.

Češljanje-i šema za tretman

Kad	Šta
1-vi dan	A: Ako postoje vaške na glavi i/ili jaja/gnjide, izvršite tretman s jednim sredstvom protiv vaški na glavi kao i isčešljajte sve vaške i odstranite sve gnjide rukom. B: Ako nema ni vaške na glavi ni jaja/gnjide, nema potrebe od hitne intervencije (ali kontkola češljem nakon 7 dana).
3-eg dana	A: Isčešljajte (ukoliko ima i dalje vašaka, izvršite još jedanput kontrolu sa češljem) i gnjide opet odstranite rukom.
7-og dana	A: po drugi put tretman sa sredsvom protiv vašaka i redosled kao kod 1-og dana. B: Kontrola češljem.
1-og dana.	A+B: Kontrola češljem.
14-og dana	<ul style="list-style-type: none"> • Ukoliko i dalje (ili opet) se nadju vaške na glavi: započinje se ponovnim tretmanom kao kod 1-vog dana po šemi A „tretman sa sredstvom protiv vašaka i isčešljavanjem“. • Ako nema ni vaške na glavi ni jaja/gnjide, nema potrebe od ponovg tretmana.
21-og dana	Radi jednog mogućeg novog procesa, trebalo bi se u periodu od 2 dalje nedelje t.j. tjedna izvršiti kontrole češljem (1x nedeljno/tjedno).
28-og dana	Radi jednog mogućeg novog procesa, trebalo bi se u periodu od 2 dalje nedelje t.j. tjedna izvršiti kontrole češljem (1x nedeljno/tjedno).

Ako dete i dalje još uvek ima vaške i gnjide, može lice koje je odgovorno za suzbivanje vašaka, po dogovoru sa skolskim lekarom da izriče oslobodjenje sa nastave. To oslobodjenje sa posete škole traje toliko dugo dok dete nebude očišćeno i od vaške i od gnjide.

Važno

- Pri jednom napadu vaškama, za sprečavanja daljeg prenosa, obavezno i brzo informisajte neposrednu okolinu: školu, dnevni prestop, prijatelje itd.
- Nabavite u apotekama ili drogerijama jedno sredstvo protiv vaški (na pr. Rausch, Laus-Stop, Lies-Ex, Hedrin, Pedicul, Hermal). Primenite sredstvo tačno po uputstvu za upotrebu u priloženom listom u pakovanju. . Hemiska sredstava sadrže insekticide i nisu neopasne. Dalje, može se razviti pojava rezistentnosti, to znači da se vaške nemogu više uništiti.
- 1 x nedeljno t.j. tjedno vršite kontrolu protiv vaški i gnjida kod svih članova porodice, kao i kod dece koja se nalaze na dnevnom čuvanju.
- U vrelu sapunicu za vreme od 15 minuta položite sve češljeve, četke kao i druge predmete za kosu. napokon isčistite.
- Stvari koji se mogu prati, a koje su imale direktan kontakt sa napadnutom kosom, kod temperature od 40 - 60° prati ili ne upotrebljavajte ih 7 dana i za to vreme ih stavite u jednu dobro zatvorenu plastičnu kesu (pre svega životinje od štova i jastuke).
- Operite garderobu, polstera i krevetninu nakon 1-vog i nakon 7-mog dana tretmana. U svakom slučaju, još jedanput nakon 14 dana.
- Dugačku kosu nosite vezanu, tako se smanjuje direktni kontakt sa drugim kosama.
- Ne menjajte međusobno kacige za bicikle, pokrivače za glavu, ukrase i četke za kosu.

Ako imate pitanja, gospodja Regula Heubach-Traxler (regula.heubach@bluewin.ch) Vam stoji na raspolaganju. Tim protiv vaške grada Thuna, septembar /rujan 2013.